

ელექტრონული კომუნიკაციის – ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა საქართველოში

დღეს მსოფლიოს მთავრობებმა აქტიურად დაიწყეს ინტერნეტის საშუალებით მოქალაქეებთან კომუნიკაციის დანერგვა და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ხელისუფლებების ანგარიშვალდებულების გასაზრდელად აქცენტი კეთდება მათი საქმიანობის შესახებ დეტალური ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე. ინტერნეტ რესურსების ეფექტური გამოყენების შემთხვევაში შესაძლებელია ბიუროკრატიული პროცედურების გამარტივება, პირდაპირი კომუნიკაციის აგება, აზრთა ურთიერთგაცვლა და საბოლოო ჯამში, მთავრობის მეტი გახსნილობის უზრუნველყოფა. მიუხედავად აღნიშნული დადებითი მხარეებისა, ამ ყველაფრის წინაპირობას ქვეყნის მასშტაბური ინტერნეტიზაცია და მასობრივი ხელმისაწვდომობა წარმოადგენს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, დანერგილი ელ-საშუალებებით მოქალაქეების მხოლოდ შეზღუდული ნაწილი ისარგებლებს.

კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრის (CRRC) 2013 წლის მონაცემების მიხედვით, წინა წელთან შედარებით გაზრდილია დედაქალაქსა და სოფლებში მაცხოვრებელთა რიცხვი, რომლებიც ინტერნეტს ყოველდღიურად იყენებენ. თუ 2012 წელს თბილისში ეს მაჩვენებელი 41%-ს შეადგენდა, მომდევნო წლებში იგი 46%-მდე გაიზარდა. რაც შეეხება იგივე მონაცემებს სოფლების შემთხვევაში, 2012 წლის 4%-იანმა მაჩვენებელმა 7%-მდე მოიმატა. საგულისხმოა კომუნიკაციის ეროვნული კომისიის (GNCC)-ის მიერ გამოქვეყნებული 2012 წლის მონაცემები. ანგარიშის მიხედვით, საქართველოში ფიქსირებული ფართოზოლოვანი მომსახურების მომხმარებელთა რაოდენობამ 2012 წლის ბოლოს 483,3 ათასი აბონენტი შეადგინა.

რაც შეეხება სადენიანი ფართოზოლოვანი (DSL და ოპტიკურ-ბოჭკოვანი) მომსახურების აბონენტთა რიცხვს, მათმა რაოდენობამ 2012 წლის ბოლოსთვის 392 ათასი შეადგინა. აბონენტების უდიდესი ნაწილი თბილისშია თავმოყრილი - 64,1%, ქუთაისში - 6,5%, ბათუმში - 6,3%, რუსთავში - 6,0%, ფოთში - 1,5%. დანარჩენ საქართველოში კი სულ 15,6%. ამავე დოკუმენტში ხაზგასმულია, რომ ფიჭი მომსახურება ქვეყანაში

გზებუღი ყურაშვიღი –
სტუ-ს პროფესორი

ანა ბოღქვაძე –
სტუ-ს ასოც. პროფესორი

ყველაზე დინამიურად განვითარებადი ტექნოლოგიაა. ხუთ დიდ ქალაქში თბილისში, ქუთაისში, ბათუმში, რუსთავსა და ფოთში Wifi აბონენტების წილი მხოლოდ 6,2%-ს შეადგენს. ამასთანავე, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტმა საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნით მიმართა საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულ კომისიას. ითხოვდა სადენიანი და უსადენო ინტერნეტ მომხმარებლების რაოდენობას რეგიონებისა და ქალაქების ჭრილში.

სადენიანი ინტერნეტის მომხმარებლების რაოდენობა თბილისში სხვა ქალაქებთან შედარებით გააცილებით მაღალია. შედარებით მოკრძალებული მაჩვენებლებით დედაქალაქს ჩამორჩებიან შემდეგი დიდი ქალაქები: ქუთაისი, ბათუმი, რუსთავი. საერთო ჯამში, საქართველოში სადენიანი ინტერნეტ აბონენტთა რაოდენობა 392 436, ხოლო უსადენო (Wifi) ინტერნეტ მომხმარებელთა რაოდენობა 17 872 ადამიანს შეადგენს. საგულისხმოა სადენიანი ინტერნეტ აბონენტთა სტატისტიკა ტექნოლოგიურ ჭრილშიც. მიღებული ინფორმაციიდან ჩანს, რომ DSL-ს 211 440 მომხმარებელი იყენებს, ოპტიკურ ინტერნეტს კი 180 640 აბონენტი. საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ მოგვაწოდა ინფორმაცია ასევე, სადენიანი ინტერნეტ აბონენტების რაოდენობის შესახებ ავტორიზებული პირების ჭრილში. ამ მხრივ ლიდერობს სილქნეტი 199 736 აბონენტით, მას მოსდევს კავკასუს ონლაინი 121 842 მომხმარებლით, მესამე ადგილზეა ახალი ქსელები - 30 601 აბონენტით.

საინტერესოა მობილური ინტერნეტ აბონენტების შესახებ მოწოდებული ინფორმაციაც. მიღებული მონაცემების მიხედვით, მობილური ინტერნეტ მომხმარებელთა რაოდენობა შემდეგია: 3 – 298 424 აბონენტი, სხვა - 1 043 301. აქედან რა თქმა უნდა, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია 3-ის აბო-

ნენტოა რაოდენობა, რადგან ეს ციფრი რეალურად ასახავს მობილური საშუალებებით ინტერნეტის რეგულარულად გამოყენების მაჩვენებელს.

მიღებული სტატისტიკური მონაცემებიდან აგრეთვე ირკვევა, რომ მობილური ოპერატორების აბონენტებიდან ყველაზე მეტი ინტერნეტ მომხმარებელი ჯეოსელს ჰყავს - 582 606 აბონენტი, მას მოსდევს მაგთიკომი - 380 822-იანი მაჩვენებლით, მობიტელის აბონენტი შესაბამისი მაჩვენებელი 378 124 მომხმარებლით განისაზღვრა.

სფეროში არსებული ძირითადი ტენდენციებისა და პრობლემების წარმოსაჩენად საინტერესოა იმ მიზეზების განსაზღვრა, რის გამოც საქართველოში მცირეა ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობა. CRRC-ის მონაცემებიდან ირკვევა, რომ აღნიშნულის მთავარი გამომწვევი ფაქტორებია: მოქალაქეებისთვის ინტერნეტის ნაკლები საჭიროება (26,8%), კომპიუტერული ტექნიკის მაღალი ფასი (24,3%), ნაკლები დაინტერესება (18,6%) და ინტერნეტის გამოყენებისთვის საჭირო უნარების უქონლობა (11,7%). აღსანიშნავია, რომ საკმაო სხვაობა დაფიქსირდა კომპიუტერის ხელმისაწვდომობის მაჩვენებელთან დაკავშირებით სოფლებსა და თბილისში. მაშინ როცა კომპიუტერული ტექნიკა თბილისის მოსახლეობის 17,4%-ს არ გააჩნია, ეს გაცილებით მაღალია რეგიონებში - 27,9%.

საინტერესოა საქართველოში არსებული ინტერნეტჩართვის წერტილები. მონაცემების მიხედვით, თბილისსა და ქალაქებში მცხოვრებ ინტერნეტ მომხმარებელთა უმეტესობა საკუთარ კომპიუტერს იყენებს ქსელში შესასვლელად (76% და 67% შესაბამისად). სოფლებში კი ამისთვის უმეტესწილად საკუთარ (32%) ან მეგობრის (28%) საშუალებებს იყენებენ. აღსანიშნავია, რომ დედაქალაქისა და ქალაქების მოსახლეობისგან განსხვავებით, სოფელში მცხოვრები მოსახლეობა ინტერნეტში შესასვლელად აქტიურად იყენებს შემდეგ საშუალებებს: მობილური ტელეფონი (16%), სამსახური (11%), ინტერნეტ კაფე (9%).

ინტერნეტის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ხელს უწყობს მრავალფეროვანი და ალტერნატიული ინფორმაციის გავრცელებას. რაც თავის მხრივ აისახება მოქალაქეთა გაზრდილ პოლიტიკურ არჩევანზე. მნიშვნელოვანია აგრეთვე, რომ თანამედროვე ტექნოლოგიების დახმარებით განვითარდება მოქალაქეების პოლიტიკური ჩართულობის მექანიზმები.

ინტერნეტის მასობრივი გამოყენების საჭიროება მნიშვნელოვანია აგრეთვე საქართველოში მედიისადმი დაბალი ნდობის არსებობის პირობებშიც. იმავე გამოკითხვების მიხედვით, მოსახლეობის უმეტესობა (53,4%) უნდობლობას უცხადებს მედია საშუალებებს. გარდა ამისა,

დაბალია ტელეჟურნალისტებისადმი ნდობაც - მოქალაქეების 29,1% ფიქრობს, რომ ისინი მაყურებელს კარგად ან საშუალოდ კარგად აწვდიან ინფორმაციას ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

საზოგადოებაში მედიასაშუალებებისადმი არსებული უნდობლობის ფონზე პლურალისტული მედია გარემოს შესაქმნელად საჭიროა გაფართოვდეს თანამედროვე ტექნოლოგიებისადმი ხელმისაწვდომობა, განსაკუთრებით საქართველოს რაიონებსა და სოფლებში. მნიშვნელოვანია აგრეთვე იმ ფაქტორის გათვალისწინება, რომ საქართველოში აქტიურად ვითარდება სახელმწიფო ელექტრონული რესურსები (ვებ-გვერდები, ელ-ფოსტა, ანგარიში სოციალურ ქსელში, სხვადასხვა ელექტრონული სერვისები, მონაცემთა ბაზები და ა.შ.), რაც აქვს შესაძლებლობას, რომ საზოგადოების ჯგუფებმა თუ ინდივიდებმა გამარტივებულად, ყოველგვარი ბიუროკრატიული პროცედურების გარეშე, საკუთარი პრობლემები გაუზიარონ ხელისუფლებას და ჩაერთონ პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღების და დაგეგმვის პროცესში.

ელექტრონული რესურსებით მოქალაქეთა აქტიურობისა და მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად, ინტერნეტის ხელმისაწვდომობის ზრდასთან ერთად, აუცილებელია არსებობდეს ჩართულობის მზაობა თავად მოსახლეობაშიც. მოქალაქეები მნიშვნელოვნად უნდა მიიჩნევენ მთავრობასთან კონსტრუქციულ თანამშრომლობასა და საკუთარი გამოცდილების გაზიარებას. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საინტერესოა თუ რა ძირითადი აქტივობებით არიან დაკავებული ინტერნეტის მომხმარებელნი საქართველოში.

მნიშვნელოვანია აგრეთვე სოციალური ქსელების მომხმარებელთა რიცხვის მაღალი რაოდენობა. საგულისხმოა, რომ საქართველოში ერთ-ერთი გავრცელებული სოციალური ქსელი Facebook-ია, Social Bakers-ის მიხედვით, დღეისათვის მას 1 მლნ 60 ათასი მომხმარებელი ჰყავს - ქვეყნის მთლიანი მოსახლეობის დაახლოებით 22,89%-ითაა მართალია, გასათვალისწინებელია ყალბი ანგარიშების ფაქტორი, მაგრამ სხვა წყაროებზე დაყრდნობითაც შეინიშნება Facebook-ის მომხმარებელთა ზრდის ტენდენცია ბოლო ერთი წლის მანძილზე. კერძოდ, სოციალური მედიის ანალიზის ვებ-გვერდის www.quintly.com-ის თანახმად, წინა წელთან შედარებით, 34,75%-ითაა გაზრდილი Facebook-ის აქტიურ მომხმარებელთა ოდენობა.

როგორც ცნობილია, საქართველოში არასამთავრობო სექტორი ნდობის დაბალი ხარისხით გამოირჩევა - 2012 წლის გამოკითხვის შედეგად არასამთავრობო მოსახლეობის მხოლოდ 18% ენდობა, 23% კი უნდობლობას უცხადებს მათ. მიუხედავად ამ ფაქტორისა, აშკარაა, რომ საზო-

გადოების გარკვეული ნაწილი ნაკლებ ინტერესს იჩენს ცალკეულ სამოქალაქო ინიციატივებში აქტიური მონაწილეობისგან.

მოქალაქეების აქტიურობის ხარისხი და პოლიტიკური ჩართულობისადმი მზაობა მნიშვნელოვნად შეიძლება იყოს დაკავშირებული იმასთან, თუ რა დამოკიდებულება არის ჩამოყალიბებული სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი. გამოკითხულთა მეოთხედზე ოდნავ მეტისთვის აღმასრულებელი ხელისუფლება დაქირავებულთან ასოცირდება (27,3%). ეს მონაცემები მეტყველებს საკმაოდ უარყოფით ტენდენციასზე - სავარაუდოდ, მოქალაქეების მხოლოდ მცირე ნაწილი მიიჩნევს მიზანშეწონილად მთავრობის ქმედებების კონტროლს, უმეტესობა კი მზადაა მისი პოლიტიკა უკრიტიკოდ მიიღოს.

პოლიტიკურ პროცესებში საზოგადოების მონაწილეობის კუთხით არსებული ტენდენციებისა და ძირითადი პრობლემების იდენტიფიცირებისთვის კვლევის ფარგლებში IDFI-მ ჩატარა საზოგადოებრივი აზრის მცირე ონლაინ გამოკითხვა. ონლაინ გამოკითხვაში სულ 315 რესპონდენტმა მიიღო მონაწილეობა. გამოკითხულთა ასაკობრივი განაწილება შემდეგია: 18-25 წლები - 60% (188), 26-35 წლები - 26% (83), 36-45 წლები - 8% (26), 46-55 წლები - 5% (17), მხოლოდ ერთი რესპონდენტი გახლდათ 56 წელს გადაცილებული. რესპონდენტთა გენდერული მაჩვენებელი შემდეგნაირად გამოიყურება: ქალი - 65% (205), კაცი - 35% (110).

ინტერნეტსაშუალებების გამოყენების ხანგრძლივობისა და დანიშნულების გასაგებად გამოკითხვაში შემოტანილი იქნა კითხვარები, რომელთა პასუხებიდან გამოიკვეთა, რომ რესპონდენტთა 82%-მა ინტერნეტი პირველად 5 და მეტი წლის წინ გამოიყენა, 17%-მა კი 3-5 წლის წინ. როგორც ჩანს, გამოკითხულთა გარკვეულ ნაწილს ინტერნეტმომხმარებლის საკმაოდ ხანგრძლივი გამოცდილება აქონდა.

საგულისხმოა მომხმარებლები ძირითადად რისთვის შედიან ინტერნეტ სივრცეში. ონლაინ გამოკითხვამ აჩვენა, რომ ყველაზე ხშირად სოციალურ ქსელებს იყენებენ - სულ 302 ხმა 315-დან. ინტერნეტ მომხმარებელთა დანარჩენი პრიორიტეტები შემდეგნაირად განაწილდა: ელ-ფოსტის მიღება/გაგზავნა - 278, ინფორმაციის მიღება/გავრცელება - 274, შემეცნება/გართობა - 253. ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა დისკუსიაში მონაწილეობისა (86 რესპონდენტი) და ბლოგინგის (54 რესპონდენტი) ვარიანტებზე. იქიდან გამომდინარე, რომ აღნიშნული კითხვა, საკუთარი მოსაზრების დაწერის შესაძლებლობას იძლეოდა, რამდენიმე რესპონდენტმა შემდეგი კომენტარებიც დააფიქსირა: ვიდეთ თამაშები, სამეცნიერო კვლევა, სასწავლო მასალების გაცნობა, ინტერნეტით შეძენა.

როგორც უკვე აღინიშნა, რესპონდენტთა დიდი

ნაწილი ინტერნეტს ინფორმაციის მისაღებად იყენებს (274). საგულისხმოა როგორია ინტერნეტ სივრცეში ადევნებს თვალყურს საქართველოს შესახებ გამოქვეყნებულ ახალ ამბებს. ამ მიზნით არსებული ინფორმაციის გაცნობის სიხშირე. როგორც ჩანს, მომხმარებლის ძირითადი ნაწილისთვის ინტერნეტი ინფორმაციის მიღების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წყარო.

კვლევითი ჯგუფისთვის საინტერესო იყო მოქალაქეების აქტიურობის სიხშირე და ფორმა სოციალურ ქსელებში. შედეგებმა ცხადყო, რომ გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი (63%) 1-25 საათის განმავლობაში შედის სოციალურ ქსელებში ყოველკვირეულად. 20% კი ამავე მიზეზით მინიმუმ 36 საათს ხარჯავს მთელი კვირის მანძილზე. ყველაზე საინტერესო იყო გამოყენების ფორმა და ის თუ რისთვის ამოწმებს მომხმარებელი სოციალურ ქსელებს. რესპონდენტები, ინტერნეტის გამოყენების სტატისტიკის მსგავსად, სოციალურ ქსელებსაც ყველაზე აქტიურად ინფორმაციის მისაღებად და გასაზიარებლად იყენებენ (296). ოდნავ ნაკლები მომხმარებელი (262) სოციალურ ქსელებს მეგობრებთან და ოჯახის წევრებთან კომუნიკაციის დამყარების ერთ-ერთ საშუალებად აღიქვამს. გამოკითხულ რესპონდენტთა ნახევარზე მეტისთვის პრიორიტეტულია სამსახურებრივი აქტივობების ან პროდუქტების გაზიარება და საქმიანი ურთიერთობების დამყარება აღნიშნული ქსელის მეშვეობით.

გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეების ჩართულობის კუთხით საკმაოდ დადებითი ტენდენციები დაფიქსირდა. გამოკითხულთა 83% მიიჩნევს, რომ მნიშვნელოვანია მოქალაქემ გამოხატოს საკუთარი აზრი სამთავრობო პროექტებისა და ინიციატივების შესახებ. 315 გამოკითხულიდან 248-მა მზადყოფნა გამოთქვა ჩართოს და მონაწილეობა მიიღოს პოლიტიკურ დავებში და მთავრობას გაუზიაროს საკუთარი პოზიცია სხვადასხვა პროექტებთან მიმართებით. ამას მხოლოდ რესპონდენტთა 7% არ დაეთანხმა. 3% კი პესიმიზტურად იყო განწყობილი და მიიჩნევდა, რომ მის აქტიურობა აზრს მოკლებული იქნება.

ბოლოს, კვლევითი ჯგუფი დაინტერესდა თუ საიდან იღებენ რესპონდენტები ინფორმაციას საჯარო დაწესებულებებისა და მათი საქმიანობის შესახებ. შედეგებმა აჩვენა, რომ რესპონდენტთა დიდი უმრავლესობა (271) მთავარ წყაროდ ინტერნეტს და მედია საშუალებებს (პრესა, ტელევიზია, საინფორმაციო სააგენტო და ა.შ.) განიხილავს.

მას მოსდევს სოციალურ ქსელი, როგორც სამთავრობო ინსტიტუტების საქმიანობის გარშემო განვითარებული მოვლენების გაგების საშუალება (216). გამოკითხულთა ნახევარზე ნაკლები (130) ამ მიზნით საჯარო დაწესებულე-

ბების ოფიციალურ ვებ-გვერდებს იყენებს. მომხმარებელი მისთვის სასურველი ინფორმაციის მოძიებისას ყველაზე ნაკლებადაა (69) დამოკიდებული ნაცნობ საჯარო მოხელეებზე. ამ შემთხვევაში დადებითად შეიძლება ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ გამოკითხული მოქალაქეები მხოლოდ ნაცნობების მიერ მიწოდებული ცნობებით არ კმაყოფილდებიან და თავადაც ცდილობენ ინფორმაციის მოძიებას. თუმცა, შედეგებმა აჩვენა, რომ ისინი უფრო ხშირად იყენებენ არა პირველ წყაროს (იგულისხმება თავად საჯარო დაწესებულების ოფიციალური ვებ-გვერდი), არამედ სხვადასხვა მედია საშუალების მიერ გავრცელებულ ინფორმაციას.

ინტერნეტ მომხმარებლების მცირე ონლაინ გამოკითხვამ შემდეგი ტენდენციები გამოამჟღავნა:

- გამოკითხულთა დიდი ნაწილი ინტერნეტსა და სოციალურ ქსელებს ინფორმაციის მისაღებად და გასავრცელებლად იყენებს;
- ინტერნეტის გამოყენება ინტერაქციასა და პოლიტიკურ დისკუსიაში ჩართულობაზე ორიენტირებული მიზნებისთვის (მაგალითად, დისკუსია, ბლოგინგი) ყველაზე ნაკლებად ხდება;
- ინტერნეტს გამოკითხულთა უმეტესობა სოციალურ ქსელებში აქტიურობისთვის იყენებს;
- რესპონდენტთა უმრავლესობა სოციალურ

ურ ქსელებს ყველაზე ხშირად ინფორმაციის მიღება-გაზიარებისა და მეგობრებთან/ოჯახის წევრებთან საკომუნიკაციოდ იყენებენ;

• გამოკითხულთა უმრავლესობა საჯარო დაწესებულებების შესახებ ინფორმაციას მედია საშუალებებისა და სოციალური ქსელების დახმარებით იღებს, მაშინ როცა ნაკლები აქცენტი კეთდება პირველ წყაროზე - თავად საჯარო დაწესებულების ოფიციალურ ვებ-გვერდზე.

გამოკითხვის შედეგები ძირითად ასპექტებში დაემთხვა საქართველოს მასშტაბით განხორციელებული საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის შედეგებს. მათი შეჯერებით შემდეგი დასკვნების გამოტანა შეიძლება:

ყოველწლიურად ინტერნეტ მომხმარებელთა მზარდი ტენდენციის მიუხედავად, მოსახლეობის უმეტესობას ხელი არ მიუწვდება აღნიშნულ ქსელზე. განსაკუთრებით სერიოზული პრობლემებია საქართველოს რეგიონებში;

საქართველოს მოსახლეობის ნაწილი ინტერნეტს ნაკლებად მნიშვნელოვან საკომუნიკაციო რესურსად მიიჩნევს, სხვებისთვის კი მასზე ხელმისაწვდომობის მთავარი დაბრკოლებებია: კომპიუტერის არქონა, საჭირო უნარების ნაკლებობა და ინტერნეტის სიმცირე. ქსელის გამოყენების პრობლემები გაცილებით მასშტაბურია რეგიონებში.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

<http://www.idfi.ge/uploadedFiles/files%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%A2%20%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%AE%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%97%E1%83%90%20%E1%83%99%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%95E1%83%90.pdf> - ინტერნეტ მომხმარებელთა კვლევა.

ДОСТУП К ЭЛЕКТРОННЫМ КОММУНИКАЦИЯМ - ИНТЕРНЕТУ В ГРУЗИИ

ГУГУЛИ КУРАШВИЛИ - профессор ГТУ
АНА БОЛКВАДЗЕ - ассоц. проф. ГТУ

В настоящее время правительства многих стран начали с помощью интернета активно внедрять и устанавливать коммуникации со своими гражданами и что самое важное, для увеличения ответственности власти, акцент делается на доступности детальной информации об их деятельности. В случае эффективного применения интернет-ресурсов возможен процесс упрощения бюрократических процедур, установление прямой коммуникации, взаимообмен мыслями и в конечном итоге, обеспечение более открытости правительства. Несмотря на отмеченные положительные стороны, предпосылкой вышеуказанного является масштабная интернетизация страны и массовая доступность. В соответствии с данными 2013 года центра исследовательских ресурсов Кавказа (CRRC) по сравнению с предыдущим годом выросло число жителей столицы и сел, которые ежедневно используют интернет. Для выявления основных тенденций и проблем, существующих в этой сфере интерес представляет определение тех причин, из-за которых число интернет - пользователей слишком мало в Грузии. Обеспечение доступности интернета дает возможность распространения многообразной и альтернативной информации, что в свою очередь отражается на политическом выборе граждан. Важным является также, что с помощью современных технологий развивается политическая включенность граждан. Готовность политической включенности и степени активности граждан в значительной мере может быть связано с тем, какое отношение сформировано по отношению к государственным институтам.